

## ÚLOHA ŠKOLSKÉHO ŠPECIÁLNEHO PEDAGÓGA - PaedDr. Kvetoslava Mojtovej

Vyhláška zo Zbierky zákonov č.43/1996, s. 421 udáva, že v jednej škole môže byť aj viac školských špeciálnych pedagógov (ďalej ŠŠP). Prax je však, žiaľ, taká, že ŠŠP je ešte stále ako šafran. Riaditelia základných škôl sa vyhovávajú,

a/ že ŠŠP je málo. Ako sa má špeciálny pedagóg, ktorý učí v OŠ, dozvedieť, že ZŠ hľadá ŠŠP? Riešenie - riaditelia by mali inzerovať v regionálnej tlači, že hľadajú ŠŠP.

b/ že nie sú financie. Jedným zo spôsobov je nechať ŠŠP učiť prvý rok na polovičný úväzok na prvom stupni a zvyšok úväzku by tvorila špeciálno-pedagogická práca. Ďalší rok možno požiadať o celý úväzok pre ŠŠP. Alebo prečo by si riaditelia v rámci celého okresu opakovane nemohli opakovane podávať žiadosti o vytvorenie miesta pre ŠŠP?

O užitočnosti ŠŠP na škole musí byť presvedčený predovšetkým riaditeľ. Nič nebráni tomu, aby sa skontaktoval so školou, kde už majú ŠŠP, porozprával sa s riaditeľom, ŠŠP a presvedčil sa o jeho účinnej pomoci škole. V priebehu polroka, roka dokáže dobrý ŠŠP presvedčiť predovšetkým učiteľov prvého stupňa o svojej potrebnosti.

Je dôležité, aby už pri prvej porade riaditeľ predstavil ŠŠP ostatným učiteľom a zdôraznil, že nie je na škole preto, aby kontroloval spôsob výučby učiteľov, prípadne doučal učivo, ktoré učiteľ nestihol. Opakujem - úlohou ŠŠP nie je kontrolovať učiteľov a doučať žiakov.

Ak chce ŠŠP dobre obstať na novom pracovisku, musí prejsť formou nácvivov všetky triedy na prvom stupni. Je už jeho vecou, či ho učitelia vopred upozornia na problémových žiakov, alebo nie. Potom si ŠŠP ľahšie vytvorí vlastný rozvrh, keďže priama práca s deťmi má tvoriť 22 hodín. Samozrejme, že ďalší školský rok nácvivy už nie sú potrebné. Pri príchode nového žiaka sa stačí informovať u triedneho učiteľa, či nie sú problémy.

Iná vec je zastupovanie - ŠŠP by mal povinne zastupovať v špeciálnej (vyrovnávacej) triede, ak je na škole vytvorená. Choroba si nevyberá a nebolo by seriózne voči kolegom odmietnuť zastupovanie. Na druhej strane ŠŠP spozná deti aj z druhej strany, ich problémy sa javia zrazu vypuklejšie a často sa niekedy ukážu ako problémové aj deti, ktoré inokedy mimikrujú, sú nenápadné. Takisto aj pomoc ŠŠP v škole v prírode tiež pomôže poznať žiakov z inej stránky.

### **- ŠŠP sa podieľa na vypracúvaní individuálneho plánu vzdelávania dieťaťa, priamo sa podieľa na integrácii detí**

Jednou z úloh ŠŠP je spraviť diagnostiku problémového dieťaťa a pracovať s ním tak, aby sa jeho problémy čo najskôr odstránili. Zistí konkrétne problémy, napr. vynechávanie písmen v slovách pri diktáte, a navrhne aj postup, podľa ktorého bude pracovať na náprave, t.j. Zelinkovej Cvičení sluchovej analýzy a syntézy (1995), skladanie slov podľa Pracovných listov k Našej knihe a vecnému učeniu pre 2. ročník OŠ od Brestenskej a Rosskopfovej (1993), hry s bábkami Ali, Oli, Eli, Uli podľa Sindelárovej Předcházíme poruchám učení(1996), používanie plastovej abecedy, hry na robota, atď. Podľa potreby pomáha ŠŠP tiež vyučujúcemu vypracovať individuálny plán pre určitý predmet.

### **- ŠŠP predkladá návrhy a podnety na skvalitnenie výchovno-vzdelávacej práce so zdravotne postihnutými deťmi a s deťmi so špeciálno-pedagogickými potrebami**

Začínajúcemu ŠŠP sa spočiatku zdá, že deti s poruchami učenia je málo, a preto sa snaží žiakov doučovať - docvičiť násobilku, sčítanie a odčítanie, atď. Je to len zdanie, pretože stačí na štvrtroka či na polroka zozbierať diktátové zošity prvého stupňa a hneď sa ukážu dysortografické ťažkosti u detí. Stačí len s niektorými docvičiť dlžne, ukážu sa deti, ktoré zamieňajú a-o, m-n, b-l, h-k v písomnom prejave. Vtedy nastáva aj čas vysvetliť učiteľom slovenského jazyka spôsob opravy diktátov.

Jedným zo spôsobov, ako dôsledne zistiť deti, ktoré majú problémy v čítaní, sú pravidelné polročné a koncoročné testy z mimočítankového povinného čítania. Len orientačne sa berie do úvahy množstvo prečítaného textu či intonácia, zameriavať sa treba predovšetkým na zisťovanie chýb a ich následné odstraňovanie.

#### **- ŠŠP sleduje psychický vývin integrovaných žiakov a sociálne vzťahy v triede**

Podľa potreby v spolupráci s učiteľmi robí ŠŠP potrebné korekcie. Vysvetlí žiakom, že nie ľútosť, ale poskytnutie primeranej pomoci a prijatie postihnutého žiaka ako rovnocenného člena žiackeho kolektívu je prejavom priateľstva. Takisto priebežne rozoberá s učiteľmi problémy v triede - na klasifikačných poradách či metodických zasadnutiach.

#### **- ŠŠP poskytuje konzultácie, odborné poradenské služby a metodickú pomoc pedagógom**

Dôležitá je úzka spolupráca ŠŠP najmä s učiteľmi prvého stupňa, ale aj s ostatnými vyučujúcimi, najmä slovenského jazyka. Z toho vyplýva, že ŠŠP sa neuzavrie do svojej svätyne, ale cez prestávky sa kontaktuje s vyučujúcimi i deťmi, rozoberá výchovné problémy detí hoci aj pri obede, či cestou do školy. Je istým zadosťučinením pre ŠŠP, že ani nie po roku si učitelia uvedomia jeho prínos pre školu a pre nich, pretože ŠŠP uľahčuje prácu predovšetkým učiteľom prvého stupňa. Majú pocit, že na problémy so žiakom nie sú odkázaní sami na seba. Úplne ideálne je, ak je na škole aj školský psychológ.

#### **- ŠŠP poskytuje konzultačné a poradenské služby rodičom**

Zvyčajne po roku ŠŠP zistí, že jeho snaha i snaha učiteľa vychádza naprázdno, dieťa má problémy stále. Vtedy pochopí, že treba zapojiť aj rodičov. Raz darmo, dieťaťu sa treba venovať každý deň, každý deň s ním treba precvičovať isté cvičenia, aby nastalo zlepšenie. Niekedy však aj takáto cieľavedomá snaha činnosť zlyháva. Všetci majú záujem na zlepšení, len na dieťa sa akosi zabudlo. Lenže toto by malo byť prvoradé - najprv treba vhodne motivovať dieťa - si šikovný, chceš, dokážeš to. Preto je potrebná tímová spolupráca. Rodič - učiteľ - ŠŠP a žiak spolu uzatvoria dohodu. Sú takéto problémy, takto by sa mohli odstrániť, a preto všetci budeme pracovať na tom, aby sa napravili. A všetci sa podpíšu, aj žiak. O dva týždne, mesiac sa znovu stretnú a zhodnotia svoje úsilie.

Pri osobnom stretnutí či písomnom kontakte s rodičmi ŠŠP samo-zrejme používa jazyk, ktorému rodič rozumie. Je pravda, že získať si dôveru a rešpekt rodičov chvíľu trvá, len časom sa dokážu natoľko uvoľniť, že ŠŠP získava presnejší pohľad na príčiny zlyhávania dieťaťa v škole aj cez situáciu v rodine.

#### **- ŠŠP sprostredkúva informácie a styk s poradenskými zariadeniami**

Treba si uvedomiť, že ŠŠP je predsunutou hliadkou pedagogicko-psychologických poradní priamo v teréne, t.j. na škole. Mali by ho preto pozývať na rôzne školenia a kurzy. Úzka spolupráca s nimi nie je formalita, ale nutnosť. Pokiaľ ide o spoluprácu s výchovným poradcom, zhruba platí, že výchovný poradca sa zaoberá predovšetkým druhým stupňom a ŠŠP rieši problémy prvého stupňa.

Kto sa môže stať ŠŠP? V podstate každý špeciálny pedagóg. Prihovárala by som sa však za to, aby mal aspoň 3-5 rokov praxe, pretože zákonite na novom pracovisku v ZŠ vznikajú problémy - ŠŠP je odkázaný sám na seba, trvá aspoň rok, kým sa v problematike začne orientovať a prestáva tápať. Preto skupina nadšencov z radov ŠŠP i špeciálnych pedagógov z poradní uvažuje o založení Asociácie ŠŠP, ktorá by poskytovala predovšetkým metodickú pomoc začínajúcim ŠŠP, vydávala rôzne metodiky a pracovné listy pre nápravu porúch učenia.

**Hlavnou úlohou ŠŠP je však rozdávať radosť a optimizmus.** Učiteľom dať najavo, že nie sú sami so svojimi problémovými deťmi a problémovým deťom zasa, že sú šikovné a svoj nedostatok, problém, zlyhanie dokážu odstrániť.

Literatúra:

Brestenská, E.-Roskopfová, E.: PL k Našej knihe a vecnému učeniu pre 2. ročník OŠ, SPN, Bratislava 1993

Sindelárová, B.: Předcházíme poruchám učení, Portál, Praha 1996

Zelinková, O.: Cvičení sluchové analýzy a syntézy, PPPP 1995

Zbierka zákonov č. 43/1996, s. 421